

פרשת בשלח

אֶז יִשְׂרָאֵל-מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִיְיָ וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר
אֲשִׁירָה לַיְיָ כִּי-נִצַּח נִצַּח סוּס וָרֶכֶב רָמָה בַּיָּם:

את שירת הים אמרו בני ישראל לאחר שעלו מן הים וראו כיצד כסה הים את המצרים. בזה נשלמה הצלת בני ישראל מהמצרים, וזהו הזמן לומר שירה. הפסוק שאחר השירה כִּי בָא סוּס פְּרָעָה בְּרֶכְבּוֹ וּבַפָּרָשָׁיו וּגו' הוא ביאור ל'אז', כלומר: אז, כשבא סוס פרעה ... וישב ה' עליהם את מי הים, שרו את השירה (הערת הרה"ג יואל בן נון שליט"א). נראה שהעניין העיקרי בשירת הים, הוא טביעת המצרים בים. בכך מתבטאת גאוותו וגדולתו של הקב"ה יותר מכל החזקים שבעולם. השירה מתחילה אֲשִׁירָה לַיְיָ כִּי-נִצַּח נִצַּח סוּס וָרֶכֶב רָמָה בַּיָּם: סוס ורכבו רמה בים הוא המופת ל'כי גאה גאה'.

בכמה מפיסטי שביעי של פסח, חוזר על עצמו עניין הנקמה באויבים. עניין הנקמה באויבים הוא דבר גדול כפי שאמרו חז"ל גדול נקמה שנתנה בין שתי אותיות. וזהו העניין העיקרי של קריעת ים סוף, שהוא האירוע החותם ומסיים את יציאת מצרים.

נסיים בציטוט מדבריו הנפלאים שכתב הרב יהודה אפשטיין שליט"א במאמרו היומי: כשה' מתנשא על הגויים, כשהוא נוקם בהם את נקמת עמו – שהיא נקמתו - ומשפיל את גאוותם עד עפר, אזי הוא מתגלה – אז אנו חוזים בגדולתו, אז אנו משיגים את ידיעתו, אז אנו דבקים בו בכל ישותנו ומשיגים בכך את התכלית אשר נבראנו לשמה!

מבנה שירת הים

בבית המקדש שיבב"א חלקו את שירת הים לשני חלקים: בעת הקרבת קרבן התמיד של בין הערבים של שבת שרו הלוויים בשבת ראשונה חצי משירת הים ('אז ישיר' עד 'מי כמכה'), בשבת שניה 'מי כמכה' עד סוף השירה, ובשבת שלישית שרו שירת הבאר. המעיין בדבר יוכל לזהות בשני חלקי השירה את המבנה של שני חלקי השירה הנזכרים, כאשר ההתחלה והסוף מקבילות זו לזו (במכה מקומות ההקבלה היא בין גדולתם של עם ישראל לענשם של המצרים הרשעים. נראה שבשני החלקים, אמצע העניין הוא בפסוק בו יש תיבות החוזרות על עצמן (בחלק הראשון: 'ימינך ה' וגו', ובחלק השני: 'עד יעבור וגו').

כמו כן, בשירה כולה בלי חלוקה, ניתן למצא הקבלה בין תחלת השירה (מאשירה לה' והלאה) לסופה. ארחיב יותר א"ה במקום אחר.

בעניין דומה, שמעתי השבוע בשמו של ת"ח אחד, איני זוכר כרגע את שמו (אשתדל לברר זאת, כדי לפסרם בעלון הבא א"ה): שירת הים מתחלקת באופן כזה:

כותרת: אֶז יִשְׂרָאֵל-מֹשֶׁה ... סיפור הנס: אֲשִׁירָה לַיְיָ כִּי-נִצַּח נִצַּח סוּס וָרֶכֶב רָמָה בַּיָּם:

שני פסוקים של שבח: עָזָּי וְזַמְרָתְךָ יְיָ וְיִהְיֶה-לִּי לִישׁוּעָה זֶה אֵל וְאֵנִי וְאֵתִי אָבִי וְאֶרְמְמֶנְהוּ: יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה יְיָ שְׁמוֹ:

הסיפור בהרחבה: מִרְכַּבְתָּ פְּרָעָה וְחִילֹךְ יָרָה בַּיָּם וּמִבְּחַר שְׁלֹשֵׁי טַבָּעוֹ בַּיָּם-סוּף: תְּהַמֹּת יִכְסִּימוּ יִרְדּוּ בְּמִצּוֹלֹת כְּמוֹ-אָבִן:

שבח: יְמִינֶךָ יְיָ נֹאדָרֵי בְּכֶם יְמִינֶךָ יְיָ תִרְעַץ אוֹיֵב:

הסיפור בהרחבה: וּבָרַב גְּאוֹנֶךָ תִּתְרַס קַמְיֹךָ ... וּבְרִוּחַ אַפְיֶךָ נַעֲרַמוּ מַיִם ... אָמַר אוֹיֵב ... נִשְׁפָּת בְּרוּחֶךָ:

שבח: מִי-כְּמֹכָה בְּאֵלִים יְיָ מִי כְּמֹכָה נֹאדָר בְּקֹדֶשׁ נוֹרָא תְהַלֵּת עִשָּׂה פְּלֵא:

ומכאן והלאה מה שבעקבות (כניסה לארץ, בניית בית המקדש): נְטִיחַ יְמִינֶךָ תְּבַלְעֵמוּ אֶרֶץ: נְחִיתָ בְּחִסְדֶּךָ עִם-זֵו וְנִאֲלַת נְהַלַּת בְּעִזָּה אֵל-

נְגַה קְדָשְׁךָ: ... עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ יְיָ עַד-יַעֲבֹר עִם-זֵו קְנִיתָ: תְּבִאֲמוּ וְתִטְעֲמוּ בְּהַר נְחֻלְתֶּךָ ...

וסיום בפסוק של שבח: יְיָ | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעַד:

ויהי רצון שנוזכה במהרה לראות עין בעין את נבואת הנביא מיכה (בסוף הספר), מה שכבר ראינו ומה שעדיין לא זכינו:

כִּימִי צִאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת: יִרְאֶוּ גוֹיִם וַיִּבְשּׁוּ מִכָּל גְּבוּרָתָם יִשִּׁימוּ יָדָם עַל-פִּי אֲזַנְיָהֶם תִּתְחַרְשְׁנָה: יִלְחָכוּ עַפְרָי

כַּנְחֹשׁ כְּזַחְלֵי אֶרֶץ יִרְנֹזוּ מִמִּסְגְּרֵיתֵיהֶם אֵל-יְיָ אֲהַיְנוּ יִפְחָדוּ וַיִּרְאוּ מִפָּנֶיךָ:

וַיָּבֵא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם:

אזכיר כאן מה שכבר כתבתי במקום אחר: עמלק בא להרוג ולהשמיד את כל עם ישראל. המן שהיה מזרע עמלק רצה "לקיים רצון זקנו". זו מהותו של עמלק וזהו עניין מצות זכירת מעשה עמלק ומחייבת עמלק, אותן נלמד בפרשת כי תצא. בספר החינוך (מצוה תרג) כתב: שנצטוינו לזכור מה שעשה עמלק לישראל שהתחיל להתגרות במצאתם במצרים בטרום נשא גוי וממלכה ידו עליהם... שהכל היו יראים מהם בשמעם היד הגדולה אשר עשה להם השם במצרים. והעמלקים ברע לבם ובמזגם הרע לא שתו לבם לכל זה ויתגרו בהם והעבירו מתוך כך יראתם הגדולה מלב שאר האמות. משרשי המצוה: ...כי מפני שעשה רעה גדולה לישראל שהתחיל הוא להזיקם צונו ברוך הוא לאבד זכרו מני ארץ ולשרש אחריו עד כלה. עכ"ל. זהו העניין על פי הפשט, וכך צריך לגשת לקיום מצוה זו (ובעז"ה גם לקיום המצוה שאחריה כשנזכר לקיימה אחר שיבא משיח צדקנו בב"א).

בספרי רבותינו בעלי המוסר וכן אצל רבותינו גדולי החסידות מצינו כמה פעמים שמדמים את עמלק ליצר הרע וכדומה (רבים מהם נשענים על דרשת חז"ל על הפסוק 'אשר קרד'). יתכן שהמקור לכך הוא בספרי המקובלים. אך לית מאן דפליג שעניינו של עמלק הוא עניין גשמי, ורצונו היה לאבד את הגופים. מה שיש שדרשו דרשות מסוימות על פי רמז ודרש וסוד, אין זה נוגע כלל לקיומה של אחת משלש מצוות שנאמרו לגבי עמלק, כפי שקבלנו בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה.

כנראה שהריחוק מעניינים שסביב עמלק וכדומה, גורם לכך שיש המחפשים משהו יותר "רוחני". אין פסול בכך שמעוררים לתשובה על סמך רמזים שמצאו בדברי התורה הקדושה, אך אין לשכח את העיקר, וודאי שלא למחקר ח"ו. אם נשענים על דרשת חז"ל "אין הכסא שלם עד שימחה שמו של עמלק", ומפרשים כאילו כל עניינו של עמלק זו פגיעה בתורה ובמצוות, אולי זה המקום להתמקד יותר בזהירות בענייני בין אדם לחברו, תוך כדי התמקדות על כך שפגיעה בעם ישראל (וממילא גם פגיעה בכל יהודי), היא בעצם פגיעה בכבודו של הקב"ה.

הכנה לפורים גרסא דינקותא

בשבוע הבא יחול י"ד בשבט. אמנם, בפורים אין דין של שואלים ודורשים שלשים יום, אך על פי רוב בזמן זה מתחילים הילדים ללמוד על ענייני פורים. כדאי מאד להתחיל ללמד את הילדים בפרט בגיל הרך על הקשר בין עמלק להמן. בשבת זו אנו בה אנו קוראים על מעשה עמלק, ומסתמא מלמדים על כך את הילדים הרכים, כדאי לנצל את ההזדמנות ולהרחיב יותר. אפשר לספר גם על שאלו המלך שלא הרג את אגג, וכך כשמגיעים לסיפור המגילה, יש לילדים יותר רקע על עניין המן ועמלק.

השלמה לעלון קודם

בשבוע שעבר הבאתי בשמם של **הבית ישראל** מגור זצ"ל ושל הרה"ק ר' **אהרן מבעלז זצ"ל** שאמרו על דיבורים הנשמעים בחוג מסויים כי אלו הם דברי כפירה ואסור לאמרם. את הדברים שמעתי מהרב **דוד מינקה שליט"א** אשר ידיו רב לו בבניית ארץ הקדש. הרב מינקה שמע את הדברים מכלי ראשון (את הסיפור על נאומו של הרה"ם **ליון**, שמע הרב מינקה מבנו של הגר"י **קמינצקי זצ"ל**) למי שלא קרא את העלון הקודם: הדברים נאמרו על אלה המאמינים שהניסים שנעשו לישראל בעשרות השנים האחרונות, נעשו על ידי כח אחר השולט בעולם, ואיני מעוניין להאריך בהסבר דבריהם הנלוזים.

הודעה משמחת ובקשה

לקראת פורים הבעל"ט אני מתכוונן להוציא לאור מהדורה שלישית של קונטרס **עבודת ימי הפורים**. אשמח לקבל הערות והארות למהדורה החדשה. את המהדורה הקודמת, ניתן לקבל אצלי מודפסת או במהדורה דיגיטלית.

להערות והארות בענייני העלון:

יחזקאל נוימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com. וכן בקו **התורה והמצוה** 0773541079 ניתן לתרום (גם הנעזרות לע"ג, להצלחת, וכד') בעמדות **נדרים פלוס**: 'עדת יראים-אשטרייך' לשונות 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'.

ציון 5: בעניין זה מוקלטת הערה או הרחבה בקו השיעורים: 0773541079. כמ"כ אשתדל בל"ג להקליט תגובות להערות הקוראים. שלוחה 1: מאמרי המשך והרחבה לדברים שבעלון, ותגובות להערות. שלוחה 8: ניתן להקליט תגובות (ההודעה עצמה לא תושמע בקו). שלוחה 4 (בבנייה): שיעורים וסיפורים לילדים (3-8) בפרשת השבוע, תנ"ך, ענייני דיומא, ועוד. שלוחה 7: שיעורים יומיים

ברכת מזל טוב

לרה"ג יעקב פישר שליט"א

מתומכי וידידי קהלתנו הקדושה
לרגל שמחת נישואי בתו בשעה טובה ומוצלחת
שמחת החתונה בשעטר"מ בליל ו' פרשת בשלח

ברכת מזל טוב

לרה"ג דוד הכהן מונק שליט"א

רב הקהילה השכנה קהלת קדש תורה ותפילה
וראש בית ההוראה טהרת הכהנים
לרגל שמחת נישואי בנו בשעה טובה ומוצלחת
שמחת החתונה בשעטר"מ בליל ב' פרשת בשלח

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אשטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב'):

פרשת בשלח-שבת שירה: מנחה בחול: 5:00. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 4:25. שחרית בשב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 5:35.

פרשת יתרו-שבת עשרת הדברים: מנחה בחול: 5:05. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 4:30. ערבית מוצש"ק: 5:45.

יבנה המקדש: בשלח: כהונה: ישוע. לוי: מתניהו. השיר: הזיו לך והבאר. מסכת שבת: פרק ט'. יתרו: כ': שכניהו. ל': שמעי